

KANAŁ GLIWICKI I KŁODNICA

KANAŁ GLIWICKI jest drogą wodną łączącą przemysłowe miasta Górnej Śląska z Odrą. Całkowita długość Kanału Gliwickiego wynosi 40 km, a różnica poziomów pomiędzy portami w Gliwicach i Koźlu wynosi 43 m. Pokonanie różnic poziomu wody przez jednostki pływające reguluje sześć szluz wodnych, z czego trzy – Rudziniec, Dzierżno i Łabędź – znajdują się na części szlaku leżącej na terenie województwa śląskiego. Służowanie w obu kierunkach jest ogólną atrakcją dla kajakarzy. Spływanie kajakami po Kanaale Gliwickim wymaga jednak przestrzegania zasad bezpieczeństwa szczególnie przy Odry. Szlak kajakowy na Kłodnicę jest atrakcyjnym przyrodniczo szczególnie w okresie wiosennym. Trzcinowa porastająca brzozi są ostoją licznych ptactwa. Kłodnica stanowi interesującą alternatywę spływu dla kajakarzy płynących Kanałem Gliwickim, którzy na rozdziale wód Kanału Gliwickiego i Kłodnicy mogą zdecydować, czy wpłynąć na meandrujące wody Kłodnicy, którą mogą dopłynąć do następnego przystanku w Ujeździe.

KŁODNICA należy do najważniejszych rzek, przepływających przez Górny Śląsk. Rozpoczyna swój bieg w Katowicach i przepływa przez kilka śląskich miast, aż do Gliwic, gdzie wpada do jeziora Dzierżno Duże. Po pokonaniu akwenu na drugim końcu jeziora Kłodnica poprzez konstrukcję zwaną przełazem przelewa się do Kanału Gliwickiego. Przez kilka kilometrów rzeka i kanał płyną wspólnym nurtem, dopiero w pobliżu mostu autostrady A4 Kłodnica opuszcza Kanał Gliwicki i dalej płynie własnym, meandrującym korytem aż do Kędzierzyna-Koźla, gdzie uchodzi do Odry. Szlak kajakowy na Kłodnicę jest atrakcyjnym przyrodniczo szczególnie w okresie wiosennym. Trzcinowa porastająca brzozi są ostoją licznych ptactwa. Kłodnica stanowi interesującą alternatywę spływu dla kajakarzy płynących Kanałem Gliwickim, którzy na rozdziale wód Kanału Gliwickiego i Kłodnicy mogą zdecydować, czy wpłynąć na meandrujące wody Kłodnicy, którą mogą dopłynąć do następnego przystanku w Ujeździe.

INFORMACJE HISTORYCZNE

Pierwszy kanał – **Kanał Kłodnicki**, łączący ośrodki przemysłowe Śląska ze sławną rzeką Odrą, został zbudowany w oparciu o zasoby wodne Kłodnicy w pierwszych dziesięcioleciach XIX wieku. Dawny kanał umożliwił transport żelaza z Królewskiej Huty, węgla z Zabrze, czy żelaza z Gliwic do odległych terenów Królestwa Pruskiego i służył rozwojowi przemysłu śląskiego aż do lat 30. XX wieku. Z czasem okazało się koniecznym zastąpienie wysuszonego Kanału Kłodnickiego nowoczesniejszym obiektem hydrotechnicznym. Prace przy budowie **Kanału Gliwickiego** rozpoczęto w 1933 r., a zakończono je w 1939. Kanał Gliwicki był wówczas najnowocześniejszą drogą wodną tego typu w Europie. Na długości około 40 km zbudowano 6 podwójnych szluz komorowych. Są to **Szluzy: Łabędź, Dzierżno, Rudziniec, Ślawice, Nowa Wieś i Kłodnica**. W 1938 r. otwarto w Gliwicach port wraz z bocznicą kolejową. Kanał Gliwicki i Szluz stanowią do dziś eksploatacyjną drogę wodną, łączącą przemysłowe miasta Górnej Śląska z Odrą, po której do niedawna odbywał się ruch barek transportujących m.in. węgiel z gliwickiego portu do elektrowni w Wrocławu.

Kanał Gliwicki i Kłodnica, fot. From the Sky, Marina Gliwice

WYBRANE ATRAKCJE

Szlak kajakowy na Kanaale Gliwickim jest malowniczy i ciekawy, pomimo jego spokojnego charakteru i leniwego biegu wody. Brzozi kanału są zarodnię, dookoła słychać ptasi śpiew i widać wyskakujące ponad taflę wody ryby. Płynięcie kanałem daje wiele ciekawych opcji tworzenia różnych kompozycji tras kajakowych, nawet kilkudniowych. Obsługa szluz jest zżyłymi i pomocna dla kajakarzy. W czasie płynięcia można spotkać łodzie motorowe oraz statki pasażerskie. Zbudowany w dwudziestolecie międzywojennym kanał Gliwicki, jest unikatowym nowoczesnym kanałem śródlądowym, ma więc swoje wyjątkowe w skali kraju atrakcje hydrotechniczne. Największą atrakcją jest z pewnością pokonywanie szluz. Jednym z największych obiektów hydrotechnicznych Kanału Gliwickiego jest Szluz Dzierżno, krótka woda. Zbudowana wraz z kanałem w 1939 r. została oddana do użytku dopiero w 1941 r. po częściowej przebudowie konstrukcji. Jest ogromną szluzą, której dwie bliźniacze komory o długości 71 m i szerokości 12 m, zamykane są z górnej strony ruchomym progiem, z dolnej zaś podnoszoną bramą. Różnica poziomów między górną i dolną wodą wynosi 10,3 m. Identyfikując budowę ma Szluz Kłodnica, znajdująca się na końcu Kanału Gliwickiego. Szluz Łabędź (4,2 m piętrzenia) oraz bliźniacze szluz: Rudziniec, Ślawice i Nowa Wieś (6,25 m piętrzenia) mają nieco inną konstrukcję, bowiem bliźniacze komory zamykane są uchylnymi wrotami.

Szluz Dzierżno, fot. arch. Marina Gliwice

Szluz Łabędź, fot. From the Sky, Marina Gliwice

Inną ciekawostką hydrotechniczną na Kanaale Gliwickim są tzw. syfony – bezkolizyjne skrzyżowania kanału z innymi ciekami wodnymi. Pierwszy z nich to syfon **Łisiego Potoku**, przed młynem w Ujeździe. Lisi Potok jest przepuszczony pod dnem kanału w taki sposób, że jego wody nie miesza się z wodami Kanału Gliwickiego. Cały potok jest wypuszczony do rury na południowym brzegu kanału i wypływa pokonując syfon (obniżenie rury pod dnem) po północnej stronie kanału wykorzystując zasadę naczyń połączonych. Podobne rozwiązanie, potocznie nazywane syfonem Kłodnicy zastosowano w okolicy Kędzierzyna-Koźla, gdzie pod kanałem przepływa Kłodnica.

Szlak kajakowy zaczyna się (lub kończy, jeśli płynięcie od strony Koźla) w Marinie Gliwice przy Porcie Gliwice. W porcie można zobaczyć stare dźwigi portowe, nabrzeża przeładunkowe i nowoczesny terminal kontenerowy.

Marina Gliwice – przystań motorowodna oraz kajakowa na Kanaale Gliwickim. Działła tu wypoczynalna łódź motorowa i kajaków, z tego miejsca startują statki pasażerskie. Organizowane są przyrodnicze rejsy statkiem przez szluz do pobliskiej kolonii kormoranów, rejsy turystyczne do Pałacu w Pławniowicach, rowerowe do Ujazdu, tematyczne: muzyczne, kulinarne, literackie, a także połączone z biesiadą. Można tu zostawić samochód na czas spływu oraz skorzystać z serwisu sprzętu, czy miejsca do grillowania.

Marina Gliwice, fot. arch. Marina Gliwice

Marina Ujazd, wycieczka rowerowa, fot. arch. Marina Gliwice

Zatoka kormoranów to wyjątkowe miejsce tuż przy 32. kilometrze Kanału Gliwickiego, gdzie można podglądać objęte ochroną ptaki. Liczne populacje kormoranów czarnego – a występuje tu kilkadziesiąt osobników tego gatunku – sprzyja niedostępność miejsca: z jednej strony dostęp do nich ogranicza kanał, z drugiej zatoka, z trzeciej jezioro Dzierżno, a z czwartej teren szluz Dzierżno. Spotkać tu można wiele osobników czapli siwej, a czasem przy odrobinie szczęścia żurawki, czy białki.

Jeziora Dzierżno Duże i Dzierżno Małe powstały przez wypełnienie wód dawnych pokopalnianych wyrobisk piaskowych. Starszy jest zbiornik Dzierżno Małe, położony w rejonie ujścia rzeki Drany do Kanału Gliwickiego. Został utworzony w 1938 r. Zbiornik o powierzchni 1,2 km² posiada znaczenie przeciwpowodziowe, przyrodniczo-krajobrazowe, a także pełni rolę miejsca wypoczynku dla leżących w niedalekiej odległości miast: Gliwic, Zabrze, Bytomia i Rudy Śląskiej. Zlokalizowano tu ośrodki sportów wodnych oraz bazę noclegową i gastronomiczną. Leżące nieopodal **Dzierżno Duże** (Zbiornik kormoranów) powstało natomiast w 1964 r. poprzez zalanie dwóch wyrobisk piaskowych, skierowanymi tutaj wodami rzeki Kłodnicy. Powierzchnia jeziora wynosi nieco ponad 6 km². Jezioro pełni funkcje przyrodnicze i krajobrazowe, będąc m.in. ostoją ptactwa wodnego.

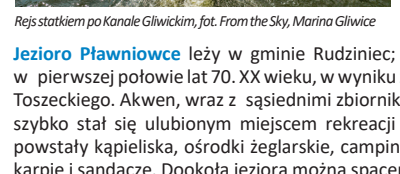
Przełaz Kłodnicki to miejsce gdzie rzeka Kłodnica wypływa z Jeziora Dzierżno Duże i łączy się nieco dalej z Kanałem Gliwickim. To potężna żelbetonowa konstrukcja z okresu międzywojennego, której zadaniem jest regulowanie ilości wody wprowadzanej do kanału ze zbiornika Dzierżno Duże. Aby zobaczyć przełaz Kłodnicki należy podpłynąć około 300 m z dolnego odcinka Kanału Gliwickiego przy Szluzie Dzierżno.

Przystań Leśna Pławniowice – przystań na prawym brzegu Kanału Gliwickiego. Miejsce cumowania statku pasażerskiego Tryton w latach 1962-1992. Jedną z pierwszych jednostek odbywających rejsy turystyczne po Kanaale Gliwickim. Można tutaj zaplanować odpoczynek w trakcie spływu oraz zorganizować piknik. Kilkaś metrów od przystani znajduje się plaża nad jeziorem Pławniowice.

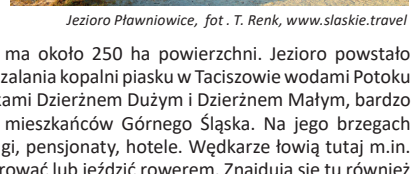
Jezioro Pławniowice leży w gminie Rudziniec, ma około 250 ha powierzchni. Jezioro powstało w pierwszej połowie lat 70. XX wieku, w wyniku zalania kopalni piasku w Tacziszowie wodami Potoku Tacziszoskiego. Akwen, wraz z sąsiednimi zbiornikami Dzierżno Dużym i Dzierżno Małym, bardzo szybko stał się ulubionym miejscem rekreacji mieszkańców Górnej Śląska. Na jego brzegach powstały kąpieliska, ośrodki żeglarskie, campingi, pensjonaty, hotele. Wędkarze łowią tutaj m.in. karpie i sandacze. Dookoła jeziora można spacerować lub jeździć rowerem. Znajdują się tu również sezonowe wypożyczalnie kajaków i sprzętu wodnego.

Pałac w Pławniowicach wybudowany został w stylu neorenesansowym w latach 1882-85 jako rezydencja mieszkająca Bailestremów, bogatej rodziny przemysłowców z Górnej Śląska. Trójkrzydłowa, dwukondygnacyjna bryła pałacu wzniesiona została według projektu Konstantego Heidenreicha na planie litery „J”. Elewacje wykonane z cegły klinkierowej, posiadają rozmaite zdobienia w postaci detali kamiennych. Wysokie, czterospadowe dachy budowli ozdobione są licznymi wieżyczkami, iglicami, pinaklami i lukarnami, zaś nad całością dominuje czworoboczna wieża z zegarem, przykryta wysokim dachem namiotowym. Bailestremowie opuścili rezydencję w 1945 r., uciekając przed nadciągającą Armią Czerwoną. Po 1945 r. znacjonalizowany pałac pełnił różne funkcje, obecnie należy do Diecezji Gliwickiej. W otoczeniu pałacu znajduje się rozległy park o powierzchni 4,5 km², zabudowania folwarczne oraz oficyna ze stajnią i wozownią. Pałac i park można zwiedzać. Zespół pałacowo-parkowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie przystani kajakowej na Kanaale Gliwickim w Pławniowicach.

Marina Ujazd – zatoka na Kanaale Gliwickim. Znajduje się tu pomost oraz sł. Dobre miejsce na odpoczynek, piknik, czy nocleg. W odległości 1 km znajduje się rynek w Ujeździe, sklepy i restauracje. Obok rynku ruiny Pałacu Biskupiego, kościół św. Andrzeja Apostoła i zabudowa wzdłuż strażnicy.

Rejs statkiem po Kanaale Gliwickim, fot. From the Sky, Marina Gliwice

Jezioro Pławniowice, fot. T. Renk, www.slaskie.travel

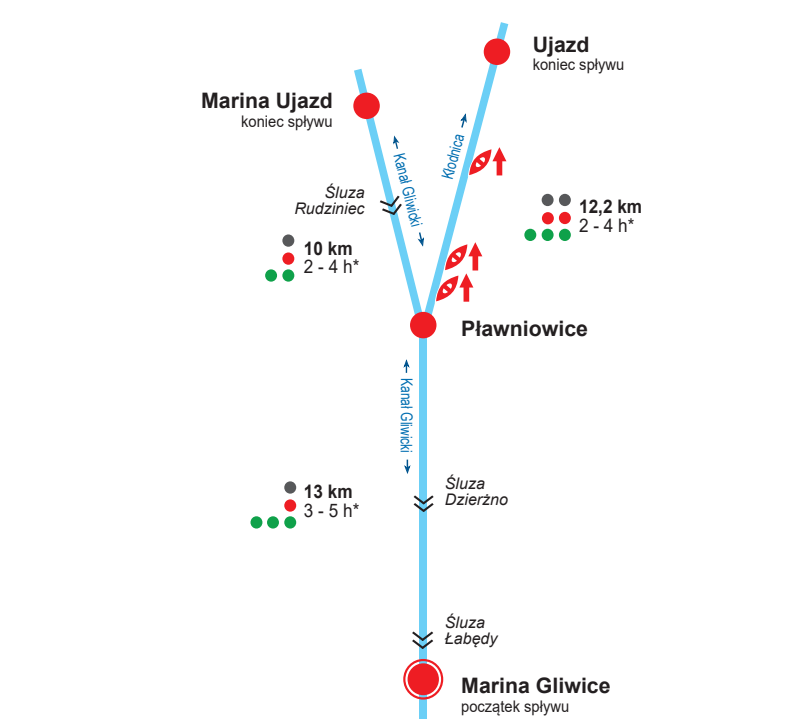
OZNAKOWANIE SZLAKU KAJAKOWEGO

- Oznakowanie miejsc niebezpiecznych należy zachować szczególną ostrożność, odległość od zagrożenia
- Znaki kierunkowe, płynąć w prawo, płynąć w lewo, płynąć prosto - środkiem rzeki
- Informacja o przenosie, długość przenosi
- Znak informacyjny, kilometr liczący w górę rzeki
- Miejsce przystankowe na lewym lub prawym brzegu, informacja o możliwości odbioru kajaków, informacja o następnym miejscu odbioru kajaków
- Miejsce wodowania kajaków, początek spływu, znak ustawiany od strony brzegu
- Znak informacyjny, ciekawe miejsce lub obiekt wzdłuż rzeki

PROPONOWANE ETAPY SPŁYWÓW

- Marina Gliwice - Pławniowice (13 km)
- Pławniowice - Marina Ujazd (Kanał Gliwicki) (10 km)
- Pławniowice - Ujazd (Kłodnica) (12,2 km)
- Trudność szlaku kajakowego: Sztywność nurta, ilość naturalnych przeszkód w nurcie takich jak kamienie, zwalone drzewa
- Uciążliwość szlaku kajakowego: Ilość przeszkód (głazy, progi wodne i elektrofony, młyny) wymagających przeniesienia
- Atrakcyjność szlaku kajakowego: Walory krajoznawcze, przyrodnicze, kulturowe (zakończenie szlaku, przebieg kanału)
- szlak łatwy
- szlak średnio trudny
- szlak trudny
- szlak nieudany
- szlak średnio trudny
- szlak trudny
- szlak atrakcyjny
- szlak bardzo atrakcyjny

SCHEMAT SZLAKU KAJAKOWEGO

KAJAK WYPOŻYCZYSZ TUTAJ

- Śląskie Kajaki, tel. 531 238 750, mail: slaskie.kajaki@gmail.com
- Pagajos, tel. 577 743 410, mail: biuro@pagajos.pl
- Kajakomania.pl, tel. 601 563 841, mail: info@kajakomania.pl
- Marina Gliwice, tel. 608 010 383, mail: kontakt@marinagliwice.pl
- Rejak, tel. 608 736 036, mail: kontakt@rejak.com.pl

LEGENDA

- Marina Gliwice: początek szlaku kajakowego; nazwa miejsca początku szlaku kajakowego
- Pławniowice: miejsce przystankowe - możliwość odbioru i wodowania kajaków; donazwa miejsca odbioru i wodowania kajaków
- Szluz Łabędź: miejsce z obowiązkową przenoską
- Szluz Dzierżno: uwaga szluz; ruch w obu kierunkach regulowany sygnalizacją świetlną; nazwa szluz
- 10 km 2-4 h: odległość pomiędzy możliwymi miejscami odbioru kajaków; średni czas przepłynięcia odcinka; podany czas przepłynięcia danego odcinka szlaku jest szacunkowy; faktyczny czas spływu jest uzależniony od warunków pogodowych, poziomu wody, umiejętności kajakarskich i wytrzymałości uczestników spływu
- zabudowa mieszkaniowa, zabudowa przemysłowa
- las, teren podmokły
- omertaz
- droga krajowa z numerem
- droga wojewódzka z numerem
- droga o nawierzchni utwardzonej
- droga o nawierzchni nieutwardzonej
- droga gruntowa, przeczka leśna
- linia kolejowa ze stacją
- poziomica
- jezioro, rzeka, potok, ciek
- szlak turystyczny
- trasy rowerowe
- kościół, kościół zabytkowy
- kaplica, kaplica zabytkowa, krzyż przydrożny lub kapliczka
- park, drzewo pomnikowe
- szpital, apteka
- kapielsko, boisko sportowe
- jazda konna, poczta
- restauracja, bar lub pub
- plaża, miejsce odpoczynku
- hotel, inny obiekt noclegowy
- sklep, parking
- atrakcja turystyczna
- pomnik, stacja benzynowa